

Oponentský posudek

Autor/ka práce: Jana Šarközyová
Název práce: Vzdělávání pěstounů v pěstounské péči
Vedoucí práce: Mgr. Sylvie Stretti
Oponent: Honza Kaňák, Ph.D.

I. REFLEXE TEXTU PŘEDKLÁDANÉ PRÁCE – v bodech

S ohledem na strukturu práce volím spíše volnější strukturu posudku, který se pokusím, snad pro větší srozumitelnost, psát v bodech.

Na práci lze ocenit:

- naplnění podmínek OD 07/2017 (s výjimkou špatné formy odkazování)
- důležitost tématu (jak společensky, tak pro obor sociální práce)
- snahou poukázat na základní teze týkající se vzdělávání a jeho potenciálního přínosu
- snahu poukázat na příklady dobré praxe (o jejíž legitimitě v kontextu kvalifikačních akademických prací ale dost pochybuji).

Práci lze vytknout především

- nevhodně formulovaný cíl – v podobě jaké je formulován odpovídá spíše brožurě než akademické kvalifikační práci
- využívání neobdobných zdrojů
- chybné a nejasné argumentace – které tak vyvolávají otázky nad tím, jak autorka oblasti z hlediska (především attachmentu) rozumí
- nedostatečná odborná úroveň textu
- nejasnost ohledně důležitosti některých částí textu s ohledem na autorkou formulované zaměření práce (odkaz ke knize Ester na str. 14, informace o rodinných pokladech v první kapitole atp.)
- nejasné postavení dobré praxe a rozhovoru s pracovníci z Rozumu a citu

III. REFLEXE KRITICKÝCH STRÁNEK PRÁCE – podrobnější komentář

Z hlediska výše uvedených výtek lze podrobněji uvést především:

- nevhodně formulovaný cíl – pokud autorka cíl formuluje jako „*Touto prací, bych to chtěla přiblížit i těm, kteří by měli zájem o vykonávání pěstounské péče...*“ (Str. 7). Tato formulace se mi zdá jako cíl pro vytvoření brožury – domnívám se, že tím by bakalářská práce být neměla. A navíc (a vím, že značně kriticky, ale i přes to), skutečně organizace, která doprovází pěstouny, to co v textu bakalářské práce je uvedeno, neví nebo neumí předat, takže je nutné ji o tom informovat předáním jednoho výtisku práce?
- Využívání neobdobných zdrojů – jak sama autorka píše, co se konceptu attachmentu týče, využívá brožury a příručky, což je pro bakalářskou práci nevhodné. Odborných zdrojů na toto téma bylo publikováno více než dost. Rozhodně neplatí, že „*čerpání z příruček, které napsali doprovázející organizace nebo z metodik od MPSV, jsou velmi přínosné, protože čerpají z vlastní praxe*“ (str. 49) – tomu by tak bylo, kdyby je autorka využívala pro obsahovou nebo diskursivní analýzu, ale nikoliv pro teoreticky postavenou bakalářskou práci. To, že nejsou česky psané odborné texty k dispozici, není argumentem pro použití těch neobdobných (viz str. 21).

- Chybné a nejasné argumentace – kupříkladu
 - Již v první kapitole Rodina autorka tvrdí, že ji do textu zařazuje, protože „*pěstounská péče nemůže existovat, bez toho aniž by se někdo narodil do rodiny*“ (str. 8, chyby ponechány ve znění autorčina textu). To je to samé, jako by do textu práce zařadila kapitolu Početí a porod, protože bez toho, aniž by se někdo narodil, by pěstounská péče také nemohla existovat. Nelze také tvrdit, že se všechny děti rodí do rodiny. Zhruba 50% dětí se rodí mimo rodinu tak, jak ji vymezuje autorka (tedy s odkazem na „nový“ (8 let nový) Občanský zákoník a práce Matějčka). Sama na to navíc v práci poukazuje a tak není jasné, jestli rodinu tedy definuje v „klasickém“ pojetí jako prokreační a orientační, nebo ve smyslu being a doing family. A v podstatě si tak odporuje ve svém vlastním textu.
 - Stejně tak tvrzení, že rozdělení biologického a psychologického rodičovství „stanovil“ Matějček. Toto rozdělování se traduje minimálně od 60 let minulého století v kontextu sociologického a autorem rozhodně není Matějček.
 - Ústavní charakter (str. 10) není to samé jako ústavní forma.
 - Finanční důvody nesmí být důvodem pro odebrání dítěte z rodiny.
 - Autorka nerozlišuje mezi rizikovými faktory a faktory vždy vedoucími k určitému jevu: Tvrdí například, že pokud jsou rodiče moc mladí, nemohou se starat o dítě. Nebo nemají dobré podmínky pro jeho výchovu. Takto formulované tvrzení ale neplatí.
 - Autorka v textu využívá zobecňující tvrzení, která nemusí být ale vůbec pravdivá. Např. tvrzení, že vzdělávání pomáhá zlepšovat výkon pěstounské péče a pomáhá vytvářet kvalitnější vztah je spíše přání, než fakt. Autorka v textu neodkazuje ke studiím, které by tento předpoklad potvrzovali. Stejně tak tvrzení, že „*Psychickou deprivaci můžeme jinými, odbornými slovy nazvat poruchou attachmentu*“, lze vnímat jako problematickou.
 - Také spojování chování opičích mláďat a novorozenců a kojenců je problematické. Nepopírám, že mohla autorka toto tvrzení převzít z odkazovaného O dětech a lidech, věda do kapsy, ale s ohledem na to, že se jedná o bakalářskou práci, měla toto tvrzení kriticky reflektovat.
 - Nedostatečná odborná úroveň textu – text působí místy spíše skutečně jak brožura, než jako akademická kvalifikační práce. Věty jako „*Dítě přijímá rodiče ty, kteří se k němu chovají, jako otec a matka*“..., či slovní obraty jako „*stimulaci přívodu podnětů*“; „*láska k nim (drogám) je silnější než k výchově a péči dítěti*“. Stejně tak využití termínu „*citová vazba*“ jak v kontextu attachmentu, tak v obratu „*vzít si s sebou něco svého, něco k čemu má citovou vazbu (hračka...)*“; tedy využití jednoho slovního spojení pro jiné obsahy. Některé části textu jsou v podstatě nezděrované (čímž by, s ohledem na konvence, dávala autorka najevo, že na dané teze přišla ona sama a potvrdila je – např. na str. 21 „*vzdělávání je nedílnou součástí k tomu, aby se někdo mohl stát dobrým pěstounem*“). Nebo na str. 28: „*Vzdělávání očima pěstounů je přijímáno negativně, ale i pozitivně, někdo to přijal rád, někdo tvrdí, že je to zbytečné*“ - což je odkázáno k NI MPSV č. 17/2013), kde to bezesporu nebude.
- Navíc ona Normativní instrukce 17/2013 byla zrušena normativní instrukcí 5/2014, tedy všude tam, kde je odkazováno k NI 17/2013 je odkazováno k již 6 let neplatnému zdroji.

To vše nenaplnují, dle mého, požadavky na úroveň vyjadřování v bakalářské kvalifikační práci.

- Nejasná důležitost některých částí textu s ohledem na zaměření práce – například informace o pokladech rodiny atp. se mi zdají, s ohledem na téma vzdělávání pěstounů, zcela nepotřebné. Stejně jako odkaz ke knize Ester (str. 14). Není mi také zřejmé, proč se autorka zaměřuje výhradně na attachment a například terapeutické rodičovství zcela opomíjí.
- nejasnosti okolo rozhovoru s pracovníci Rozumu a Citu – problematické je už to, že je pracovníce v práci označena a není zřejmé jestli dala kvalifikovaný souhlas s využitím rozhovoru. Druhá, a to podstatnější potíž, tkví v tom, že autorka práce měla buď a) využít osobního rozhovoru jen pro malou dílčí část a pak by bylo možné jej uvést jako zdroj, nebo b) vést rozhovor v kontextu sociálně-vědního zkoumání tématu.
- Nejasné postavení části o dobré praxi – autorka textu upozorňuje na to, že se jedná o vlastní zkušenost, nicméně není jasné, nakolik ostatní aktéři „dobré praxe“ souhlasili s jejím použitím. Stejně tak, jestli podepisovali informovaný souhlas, když poskytovali rozhovor. Není jasné, jestli byly rozhovory nahrávány, s jakým účelem, jak byly konstruovány otázky.

Pokud autorka chtěla ukázat důležitost vzdělávání pěstounů na vlastní zkušenosti, mohla využít sebe-výzkumných metod, které jsou v sociální práci přítomné. Takto totiž není jasné, jak a co autorka reflektovala, jaké koncepty využívala pro mapování praxe, vzdělávání a dopadu do fungování rodiny

IV. ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ PRÁCE

Předkládaná práce v podobě v jaké je, dle mého názoru neodpovídá nárokům, které jsou běžně kladeny na bakalářské kvalifikační práce. Navrhuji proto hodnocení 4 (neuspěla). S ohledem na to, že obhajoba proběhne, formuluji níže otázky.

V. OTÁZKY K OBHAJOBĚ

Jak by bylo možné formulovat cíl práce, aby byl adekvátní k bakalářské práci?

Jakým způsobem byste (v návaznosti na cíl) práci strukturovala?

Jak by bylo možné zpracovat / nahradit (případně čím) část dobré praxe, aby tato část byla v souladu s doporučeními na odborný sociálně-vědní text?

V Praze dne 6. června

Honza Kaňák